

ПОЛПРЕД

«Программала округну айнытыуа, алай бла инсанларыбызны тынчылыклы, къолайлы жашауларын жалчтырса бурлулдула»

Геюрге кюн РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толур эркинлик келечиси **Александр Матовников** иши жумуш бла КЪМР-де болганды. Ол Правительствону ююнде уллу кенеш бардырганды, аны алында уа «Катастрофаланы медицинасыны эм терк медицина болушук беруу араны» халы бла шагъарейленгенди. Аны КЪМР-ни Башчысыны къуллугун болжалы халда толтурган **Казбек Коков** аштырганды.

аланы айлыкларын ёдоруу жаны бла проблемала кётюргенди. Араны баш врачы **Алим Карданову** айтханына кере, орта медицина персонал 26 минг

спубликаны инсанларына эмда туристлеге медицинсанитар себеплик этеде. Мында сынаулу, билимли адамла ишлейди, кёллери къырал саугала бла

болушук берген 33 машина келтирилени, ала шендоюго оборудование бла жалчтылынганларын да эсертгенди. «Алай бла къыйынлыкка тюшгенге

службаны машиналарын 30 проценте жангыртханыбыз. Келир жылга заявка берилгенди, алай бла араны автопаркын толусунай алышырса деп ышанам», - дегенди ол.

РЕГИОННУ КЪАРЫУ-ЛАНДЫРЫГЪА – 14,5 МИЛИАРД СОМ
Кюнню экинчи жарымында Правительствону ююнде РФ-ни Президентини Шимал-Кавказ федерал округда толур эркинлик келечисини Советини жыйылуу болганды. Анга уа округну битте регионларны башчылары да киреде. Жыйлыуа Шимал Кавказны ишлери жаны бла министр **Сергей Чеботарев**, аны биринчи орунбасары **Одес Байсултанов**, РФ-ни баш прокуроруну орунбасары **Дмитрий Демешин** (ол Советни къауумна кийрилгени белгили этилгенди), РФ-ни МВД-сыны Баш управленийсыны миграцины соурулары жаны бла белимонно таматасы **Валентина Казакова** эм башкала да къатышхандыла.

сом алады, саулай учреждениеда орталык айлык 48 минг сомга жетеди. Журналистени соуруларына жууап бере, Александр Анатольевич учреждение Шимал Кавказда региона аралы болганын чертгенди. «Федерал трассалда авариялада ачыгъанлагъа болушук бергенлери бла бирге медикле ре-

белгиленгенди. Былтыр келгенбизде, мекямы кёл жылланы ичинде талпандырыгъа онг болмаганын айтхан да бизге. Алай къысха заманы ичинде республиканы оюнулары, инвесторла табыл, мында аламан болума къурагъандыла», - дегенди ол.

полпред былтыр республикага терк медицина болушукка медикле 6-8 минуту ичинде жетейди», - деп къошанды ол. Казбек Коков былтыр да ата журтун автопромга себеплик этуу жаны бла федерал программаны чеклеринде республикага 13 машина берилгени, алдан 8-ди келтирилгендерин билдиргенди. «Бу программаны хайырандан терк медицина болушук

Ахыры 2-чи бетдеди.

Танышдырыу

Казбек Коков республиканы прокуроруна жууаплы къуллукда жетишимле тежегенди

Росей Федерацияны тамата прокуроруну орунбасары **Дмитрий Демешин** Нальчикде КЪМР-ни Прокуратурасыны коллективини жангы оюнуу – **Николай Хабаров** бла танышдырганды. Ол бу къуллукка Росей Федерацияны Президентини Указы бла салынганды. Жыйлыуа КЪАБАРТЫ-МАЛКАРНЫ Башчысыны къуллугун болжалы халда толтурган **Казбек Коков**, КЪМР-де баш федерал инспектор **Тимур Макоев**, КЪМР-ни Парламентини председатели **Татьяна Егорова**, КЪМР-де РФ-ни УФСБ-ны, КЪМР-де РФ-ни МВД-сыны, КЪМР-де РФ-ни СК-ны СУ-ну оюучула-

ры да къатышхандыла. Казбек Коков эвонде Николай Хабарова ишинде жетишимле тежеп, аны сынамы бла профессионалыгы республикада жашагъанлары итимиине келечисини Советини инанганын белгилегенди. «Сизге ышанамыз. Ишибиз бирди, Росей Федерацияны Президентини белгилеген борчланы тындырууда толтурууу власть органданы жанындан биз сизге керекли билеклини этерикис», - дегенди.

Николай Алексеевич Хабаров Саратовда Кырал право академияны таусуанды. Прокуратура органды ишлеп 1994 жылда башлаганды. Великие Луки шахарны, Псков областыда Пустошкинский ем Великолукский районланы прокуратураларында тамата следователь, Чечен Республиканы прокуроруну биринчи орунбасары болуп урунганды. Ол «Росей Федерацияны прокуратурасыны сыйлы къуллукчуусу» атха тийишли болганды. «Ата журтну алында къыйыны ючюн» 2-чи даражалы орден, «Росей Федерацияны прокуратурасыны сыйлы ишчиси», «34 безупречну службу» деген кёкюрекке тагылган белгиле, «Законга кертичилиги ючюн» биринчи даражалы айырмалы белги бла саугъаланганды.

КОМИССИЯНЫ ЖЫЙЫЛУУ

Наркотикле жаны бла къоркъуусулук системаны кюлеу баш борчха саналганды

КЪМР-ни Башчысыны къуллугун болжалы халда толтурган **К.В. Коков** КЪАБАРТЫ-МАЛКАР Республиканы Наркотиклеге къаруу комиссияны жыйылууну бардырганды. Аны ишине КЪМР-ни Правительствону председатели **Мусулканы А.Т.** КЪМР-де баш федерал инспектор **Т.Э. Макоев**, министрстволаны бла ведомстволаны, право саклауучу бла ючю структураны, шахар эм район администрациялары таматарлары къатышхандыла.

Наркотиклени законсуз хайырлануу жаны бла аманлыкъланы ачыкълау эм тыйуу амалла, къоркъуу къауумдан адамланы, наркологиа учётда тургъанлары социал келешуулерди жаны бла волпросла сюзюлгенди. Кенгешни ача, Казбек Коков наркоманияны проблемасы регионна магъаналылы къалганын белгилегенди. КЪМР-де МВД-ны информациясына кере, республиканы бир-бир регионларнда

«ауур наркотиклени» жайылуулары кёбейгени, битим наркотиклени кёл эмда бек кёл ёлчемде сыйырлыганы ачыкъланганды. - Болум ишибизни тири тынгылы бардырыуун излейди. Наркоманияга къажуу профилактиканы жангы, хайырлы амалларын синдириге, наркотикле жаны бла къоркъуусулукну жалчтынуу игилендириге тийишлиди. Бу жумушка сууук кёзден кवारарга эркин тююлюк», - дегенди

КЪМР-ни Башчысыны къуллугун болжалы халда толтурган. Кючлю эмда психотроп, дарманланы рецетисиз сатууну тохтатырча амалланы къурау, аланы законсуз жайуу иш жерин тапса, алтека макемелени таматарлары жууап тартуу темаланы эси сюзюлгенди. Жыйлыуа КЪМР-ни прокурору **Н.А. Хабаров**, КЪМР-ни ичинини министрини орунбасары **Н.М. Мамаев**, КЪМР-де РФ-ни УФСИН-ни оюучусу **А.Ч. Лихов**, КЪМР-ни саулук саклауу министри **М.Б. Хубиев**, Нальчик шахар округну администрациясыны оюучусу **Т.Б. Ахохов**, Терк муниципал районну администрациясыны таматасы **М.А. Дадов** сёзлешгенди.

Рейтинг

Чесем чучурла – эм ариу жерлени санында

Росейде туризм жаны бла ишлеген **Tivii.ru** деген интернет-портал социал сетельде бизни къыралда суу эмда тау туризмге тийишли эм ариу чучурла къадыдыла деген соруну бардырганды. Жууап бергенлени ючден бири эм башына Кърымда Ме-

гапотата (Улу-Узель) сууда Джур-Джур чучурланы салгандыла. Экинчи жерге (18,3 процент алып) Чегем чучурла тюшгенди, ючюнчюге уа Сочини къатарында Шахе талада 33 чучурну тийишли кёргенди.

СЕБЕПЛИК

Производства ачыгъанлагъа – автомобильле

Къабарты-Малкар Республикада Социал страхование фондуну регион белиюнде иш юсюнде ачыгъанлагъа автомобильле берилгенди. Жангы «Лада-Гранта» машинала къолпу бу жол республикада жашагъан эскеулен болгандыла. Эски да Черек райондандыла. Дагында Нальчикде жашагъан бир улленге транспорт амалны 63 ырсыкъсына сатып алганы ючюн регион белию ача бергенди.

Автомобиле иелерини санларында къыяларны эске алып жарашдырылганды. Эчки машинасы болууга тийиш инсанни медицина социал экспертиза этген учурден кёртюзеди. Ол битте керекли доку-

ментлеге, производства ачыгъан халине да тынгылы къарайды эмда реабилитация программаны жарашдырады. - Улоу жети жылга бериледи. Андан сора да, фондун регион белию оюу жылланы ичинде машинаны ремонтна эмда

жау-отлукъ материаллауа иеси къоратхан эм дагында бир керте тынгылы ремонт этер ючюн да автомобильни багъасыны 30 процентини дери этген къоранын кыйтарлыкды. Жети жыл озгандан сора аны иеси жангы транспорт

ХОПАЛАНЫ Марзат
Суратны автор алганды.

Тапландырыу

Чайыр къудыла, полимер ауланы жаядыла

Къабарты-Малкар бла Шимал Осетия-Аланияны чеклеринде «Кавказ» Р-217 къырал трассаны беш километр чыкы кесегине тынгылы ремонт этилди, деп билдиреде Росавтодорну автомашина жоллагъа къарарган «Кавказ» управленийсиндан. Ише былай августда башлангандыла, бюгюнлюкде жолчула Урэх бла Змейскае элени арасында учостожа къарашадыла. Жолну баш къатысын кетерип, чайыр къудыла, ызы бла полимерден ауланы (геотекста) жаядыла эм башындан асфальто-бетон саладыла.

Аны бла бирге жолда къоркъуусулукка да энчи эс буруулды. Машинала баргъан ала кенгертиликди, буруула тарылмакъдыла, жорукъланы билдирген белгиле да орнатылкъдыла эм юч автобусто хотгъан комплекс да ишлениркиди. Жангыртуу ише баргъан кезиуде машиналагъа чырмау чыкмазга надор этилгенди. Объектны ноябрьн ахырына битеркиди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

Сюзю

Ичгичиликни азайтуу жаны бла мадарла хайыр келтиргенди

КЪМР-ни Правительствосунда амаллыкъланыкъысын профилактиканы жаны бла ведомствола аралы комиссия кезиуде жыйылуунда ичгичи затланы хайырланганын азайтуу жаны бла къырал политика жашауда къалай бардырылганы сюзюлгенди. Сёз республиканы аспалы информация органдарында эскертимге бла терроризме къажуу мадарла къалай таманланганын юсеринден да барганды.

Кенгешни премьер-министр **Мусулканы Алий** бардырганды. Анга баш федерал инспектор **Тимур Макоев**, КЪМР-ни Экономика эм жамауат къоркъуусулук советини секретары **Казбек Татиев** да къатышхандыла. Саулук саклауу министр **Марат Хубиев** билдиргенди, республикада ич-

гичиликни азайтуу жаны бла мадарла «КЪМР-де саулук саклауу айнатыу» къырал программаны «Медицина болушукну игилендириу, аруулануу, ауруулук профилактикасы эм саулук жашаууну ителтерни жайуу» эмда «Наркотиклени, психотроп затланы хайырланууга, аланы законсуз сатуу-алыуга

Ахыры 2-чи бетдеди.

«Программала округну айнытыуа, алай бла инсанларыбызны тынчлыккылы, кылайлы жашауларын жалчтыргыа бурулундула»

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Кенгеште «2025 жылгга дерги СКФО-ну айнытуу» федерал программа жашауда кылай бардырылганы сюзюлгенди. Жыйылганы ача, Александр Матовников полпредни баш борчларын да бири регионда федерал программала кылай толтурууларынын контролда тууру болганын эсертгенди.

«Бу суору артыкка магыналыды. Биюнолгоду округну социал сферасын, экономикасын илгидириуге бурулган федерал эм регион программала, миллет проекттери, анын бирге тиешдиргеге, субъекттеди болууну аныгаларга керекди. Программала округну айнытыуа, алай бла уа инсанларыбызны ырахматлы, кылайлы жашауларын жалчтыргыа бурулундула», - дегенди ол.

2025 жылгга дерги СКФО-ну айнытуу федерал программа кылай толтурууга ны баш уа Сергей Чеботарев шагыйрети этгенди. Аны айтханына кере, аны жашауда бардырылгга 14,5 миллиард сом белгилениди, биюнолгоде 6,3 миллиард сом багысы жумушша толтуруугандыла (программа 44 проценте тамамланганды).

«Болсади эш тохтамаганды,

инвестиция проекте этта тамамланганды», - дегенди ол.

Документти чеклеринде 7 подпрограмма жарашдырылганды - алада хар субъектти да социал-экономикасын айнытуу жаны бла маддрлары бардыла. Аланы чеклеринде 26 инвестиция проект кылай кыролгонди, ол санда 9-су акырына жетдирилди, регионда 613 ишчи жер кыруалганды.

Былырны юсюнден айтханда, 22 инвестиция проекти тамамларга 9,2 миллиард сом керек эди, анда 6,3 миллиард сом кыролатылганды. Сергей Чеботарев 11 проекте белгиленген жумушша болжалдан артка калганыларын ачык айтханды. «Регионданы башчыларындан инвестиция ачык айтханды, бирден алгач аны тынчтылтиргеге, ача белюне уа, битеу жумушшаны заманында бардырылгга тилерик эдим», - дегенди доклады.

Быйыл да регионда федерал министрствого 21 завача хазыралганды, аладан онюночо эл молук, алтыс промышленносте, акиси да туризм бла байламдыла. Аланы битеулу багысы 9,7 миллиард сомга жетеди, ол санда федерал бюджеттен 2,2 миллиард сом белюнолгоду. «Министерствону ишчи кырууну жыйылганында сюзюлгөн, аладан 12 айлангандыла. Ызы бла кыюл кетюру бардырылди. 7-си кыбай кыролгонди. Шимал Осетия-Алания бла Чечен Республика акшер проект хазыралгандыла, кылайланарын а Ингушети кыролгонди», - деп бирденден доклады.

Регионданы инвестиция онларын илгидириуге, улуу бизнес Кавказга келирча маддрала тамамлау жаны бла эни программа да толтурулды. Бу ишчи Шимал Кавказы айнытууну корпорациясы тамамлайды.

Шимал Кавказга туризмни айнытууга баш магына берилген чегтенди Сергей Чеботарев. Биюнолгоде уа тюрт улуу проект тамамланганды: «Архы», «Ведучи», «Арми», курорт-рекреация зонала алгача да белгилениди. Алагга уа эни «Мамисон» эни экономика зона да кырулады. Министр айтханды, ача ача белюноду баштаганды, биюнолгоде уа курорт, инженер ыла салынгандыла.

Арт кези уа Кавказы Минеральны Воды рекреация зонасын айнытууга эни эс бурулды. Сергей Чеботарев айтханына кере, ол жаны бла парадды, биюнолгоде аны чеклерине

Ичгичиликни азайтуу жаны бла маддрала хайыр келтиргендиде

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жылы биринчи жарымында Наркология диспансери эсебинде ичгичилик эм ичгичи психоз деген диагноз бла 6338 адам турдыла, ол да былырны шартларындан азды. «173 адам суу болганлары бла байламлы ол тизмеден кетерилгендиде. Бу кези уа анда болган 132 инсан ауушханды. Наркология диспансерде 82 адам сауулуктарына бардырылгандыла, 198 инсан реабилитациядан этгендиде», - дегенди министр.

Марат Хубиев жашауда ичгичиликни керюу болмуз ниетин, сауулукту жашауну жорукларын жайуу ишге эни магына берилген чегтенди. Жылы алланда берни уа сауулукту жашауну араларында 10,4 минг адам кеслерине бардырылганды, ол санда 4 минг сабы.

Ишчи чеклеринде спорт, култура жылыла, акцияла кыруу тейлеу алагга уа ёсюп келген тейлеу тири кытышды. Ангалыты эш канкулланы кези уа анда тохтатылмайды: жууялы ведомстволаны келечилери солуу лавалыла, санаторийде сабыла бла тобушил, ичгичилик бла наркомания аданын сауулугна салган зараны юсюнден лекцияла окудула.

Наркология диспансерде «Акылбалык болмаган» реабилитация ара ишледди. Анда кыыйн жашау болмузга тошкен, аталары-аналары ичгичи койролганды сабыла болушук тамамланды. Биюнолгоде уа анда 105 акылбалык болмаганга себеплик этилди.

Эсеюно акырында министр «Трезвая Россия» федерал программасын жашауу, аталары-аналары ичгичи койролганды сабыла болушук тамамланды. Биюнолгоде уа анда 105 акылбалык болмаганга себеплик этилди.

Федерал законлага кийрилген тизмелерде керюу, жалган ичгичи заттаны ташуу бла жорюшген водительде да жууяла тартылгандарын, продукцияны багысы 100 минг сомдан кем болса, машина (аны иеси ки болганында да кырамай) сыйрылганын эсертгенди полициячы. Биюнолгоде уа 30

транспорт сыйрылганды. Жыйылгуда республиканы информация органдарында экстремизмге бла терроризмге кыажуу иш кылай кыруалганы да сюзюлгенди. «КыМР-Медиа» кырал учурденын башчысы орунбасары Мурад Дузгулову айтханына кере, басма органдарда, теле э радиобериуледе, «РИА-КБР» информация агентствону бетинде экстремизмге эм терроризмге кыажуу материалла дайым да басмаланады.

Жылы алланда берни уа 382 материал кычыганды, ол санда газеттеде 62 статья. Сёз республикалы газеттени электрон тюрюлери ишлеп башлаганыларын, алагга сейр улуу болганын, республикада цифралы телевиденияны айнытууну юслеринден да барганды.

КыМР-де МВД-ны экстремизмге кыажуу аркыны башчысы эки чечис Сергей Алтухов уа Интернет кенг жайылганы бла жаш тейюно бузажуктулгага тартырга сюегенге улуу онгла берилген чегтенди. Болсада жамуат тынчлыккыны бузуга, экстремизмге кыажуурула басмаланган сайттаны иштерине чек салуу жаны бла улуу иш толтурулды. «Бизни специалисттерибиз Интернетде басмаланган материалданы барысын да тинтеди, биюнолгоде уа 89 сайт эни контролдады», - дегенди ол.

Жыйылгуда «КыМР-де аманлыккыны профилтакиси эм жамуат низмилккыны бла кыркуусуулануу жалчтыгы» кырал программаны «Бузажуккыны профилтакиси» подпрограммасын чеклеринде ёсюп келген тейюно арасында бардырылган аныгалыуу жумушшаны хайырлыккыларын ёсюрюноу маддралары да сюзюлгенди.

Кенгеш жууялы органдарга эсертюлени кыбай керюу бла бошталганды.

КЕЛИШИМ

Монголияны журналистлери бла байламлыккыла жюрютюрюкбюз

Сочиде бу коюнде бардырылган «Вся Россия - 2019» форумуну майданында КыМР-ни Журналисттерини союзууу бла Монголияны Журналисттерини конфедерациялары араларында байламлыккыла ишлерге деген келиши, кыюл салынганды. Документти бизни республиканы сагынгылган бириуюно таматасы Шауаланы Разигит эм конфедерацияны оюучууну орунбасары Зилькафил Маулте кыбай көргендиде.

Ага кере эки регионду СМЛ-лерини араларында информация бла алышынуула, эки организацины да «биргичен позициялары болган» темаланы бла болуулары ачыккыла ача бир бирге билеклик этиу тамамланганды. Шауаланы Разигит бирденден, документкере журналист дегендила бир бирлерине кыоаккыла баралыккыла, пресс-турла,

бирлешген семинарла, курсула кыруалыккыла. Ол, аны оюмуна кере, журналисттени кез кыраамларын кенгертирге, монголду коллегаларыны сынамларыны юсюнден биргиче энда аны кеслерини ишлеринде хайырлангыча оиг берликди.

КыМР-ни Журналисттерини союзууну правлениян таматасы Зилькафил Маултеге белгилли россияли поэт Кэулийланы Кыайсыны китебин саугалаганды. Ол да кесини жанындан бизни организациныга ёсюс этип, ыразылгытын билдиргенди.

Мындан арысында республиканы журналисттери бла байламлыккыла ишлерге ыразылгыларын Чечен Республикасы, Север Осетия-Аланияны, Татарстанны, Тываны, Дагыстанны келечилери да бирденден билдиргенди.

БАЙТУУГАНЛАНЫ Исмайл.

ФЕСТИВАЛЬ

Усталарыбыз, спортчуларыбыз да махтаулу болгандыла

Кеп болмай Черек районуну келечилери Грозный шаарда Шимал Кавказы миллеттерини маданият эм спорт жаны бла онуну фестивалына кытышхандыла. Аны чеклеринде улуу байрам барганды, ага майданда уа Кыбарты-Малкварны, Кыбарачи-Черкесни, Шимал Осетияны, Дагыстанны, Ингушетины, Чечени эи Ставрополь крайны миллет арбазлары ачылганды.

Черекчиле жыйылганлагга чепкелени, жыйрыккыны, кыюл усталык ишлени, кийиздени, агачдан бла куюшудан этилген аберилени кыролгондиде эм миллет ашырыккыла бла да сыйлагандыла. Музыка программаларына кере уа сандада Кыбарданы Жане та жырлап, Созыланы Мадина кыюбу согууп, «Кыу-

анч» ансамблени келечилери Локьяланы Марат бла Жена Фицева тейсуп номерлерин кыролгондиде.

Фестивальны спорткере белюнон кесети уа Султан Билимханов аты стадионда этгенди. Оршиуле онки торло заттан баргандыла - бел баулада тугушудан, аркыаны тартыудан, аурула кетюроуден, садакыдан атыудан эм башхаладан. Алай бла гежефле Моксыланы Расул, Мартин Ульбашев эм Мурзабек Мисостов команда эчедга экичи жерге чыккыла.

Ахырында чыгарылган эселеге кере, Чечен Републиканы кыруу ююночо кере биринчи жерге чыккыла. Эге сага айтсак, фестиваль жыл сайын СКФО-ну субъекттерини ара шахарларындын биринде бардырылады. Аны баш магынасы миллет маданиятына бла спортну ачылыгы сагыларгады эм арада байламлыккылы колчегерди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

КОНФЕРЕНЦИЯ

Тегерек столла, мастер-классла, лекцияла

Кеп болмай Элбрусда реабилитация кырал союзуу эм Кыбарты-Малквар кырал университетни башламчылыгы бла бардырылганды. КыМР-ни сауулук кыруу министр Марат Хубиев, форумга келгендиге ыразылгытын билдиргенди, биюнолгоде медицина белюмде нейрореабилитацияны магынасыны юсюнден айтханды. Ызы бла Н.И. Пирогов аты кырал миллет излем медицина университети, Москвада Сабийлеге төрк хирургия эм травматология болушук берген илму-излем институту келечилери, СКФО-ну делегациялары, саулал да 52 белгилли специалист эм башхала кытышхандыла.

Ол РФ-ни КыМР-ни Саулук кыруу министрстволарыны, Россияны нейрохирургларыны асоциациясыны, Россияны реабилитация кырал союзуу эм Кыбарты-Малквар кырал университетни башламчылыгы бла бардырылганды. КыМР-ни сауулук кыруу министр Марат Хубиев, форумга келгендиге ыразылгытын билдиргенди, биюнолгоде медицина белюмде нейрореабилитацияны магынасыны юсюнден айтханды. Ызы бла Н.И. Пирогов аты кырал миллет излем медицина университети, Москвада Сабийлеге төрк хирургия эм травматология болушук берген илму-излем институту келечилери, СКФО-ну делегациялары, саулал да 52 белгилли специалист эм башхала кытышхандыла.

Ишчи программаны чеклеринде «Тегерек столла» мастер-классла, лекцияла энда специалистте бла тобушеуле да этгендиде.

Ишчи программаны чеклеринде «Тегерек столла» мастер-классла, лекцияла энда специалистте бла тобушеуле да этгендиде.

реабилитацияны белгилли медицина арада өтөрчө келгендиде.

Ашханды Марат Хубиев бла Галина Иванова байламлыккыла ишлерге онла да сюзюлгенди. Ол санда республикадан саулуккыла квота бла нейро-

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Кырмашыу

Солургга, заууккыла табаргга - не да барды

Отгары Малкварда бир бири ызындан аламант, сейрилик макьмала ачылады. Бир жылгга жуууккыла мындан алгга уа анда «Кыш уя» кыоаккы юла РФ-ни КыМР-ни Саулук кыруу министрстволарыны, Россияны нейрохирургларыны асоциациясыны, Россияны реабилитация кырал союзуу эм Кыбарты-Малквар кырал университетни башламчылыгы бла бардырылганды. КыМР-ни сауулук кыруу министр Марат Хубиев, форумга келгендиге ыразылгытын билдиргенди, биюнолгоде медицина белюмде нейрореабилитацияны магынасыны юсюнден айтханды. Ызы бла Н.И. Пирогов аты кырал миллет излем медицина университети, Москвада Сабийлеге төрк хирургия эм травматология болушук берген илму-излем институту келечилери, СКФО-ну делегациялары, саулал да 52 белгилли специалист эм башхала кытышхандыла.

Ишчи программаны чеклеринде «Тегерек столла» мастер-классла, лекцияла энда специалистте бла тобушеуле да этгендиде.

Абай кыланы, тауланы кересе.

Ашханды Иесни Улананы Расул макьманы мурдорун салырдан алгга, хар не гичте затты да эге алып, адам солурча, заууккыла алырча тамамланганды. Ашханда, аны кенг арбазында да койган адам тоюн кырууларын эркин бардырылгга болукуду.

Бек башы уа, анда багыла иги да учуздуду. Алайды да, кыет эм бишлаккычын, шимлик, башка миллет ашырыккыны татарга сюегенге ары барып, тауха бла солуп, ол тийрени ариулуудунда да заууккылы алып кыайтырыккыла.

ХОПАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.

МЕЧИЛАНЫ КЯЗИМИНИ 160-ЖЫЛЛЫГЫНА

Узак көргөн акбылман

Биринчи дүنيا урушу 1914 жылда 28 июнда башланганда эм төрт жыл бою аягы жуура барганды. Ал жер юсюндө болган бек улуп кызааттуулдук биринчи саналады. Аны Германия башлаганды. Немисиле жанына болуп Австрия бля Венгрия (ол заманда бек кырап), Болгария, артка уа Тюрк да урушканды. Биринчи дүниеуруш а урушканды. Биринчи дүниеуруш а урушканды. Биринчи дүниеуруш а урушканды. Биринчи дүниеуруш а урушканды.

гванларына ишеклики жокду. Кыз-ааттар ханара келгенде, аны юсюндө тауу агытыгында айтканды. Алай болуп аны эмел... Нэлчик округу таматасы Сұлтанбек Клышбева, аны юсюндө белгиле болгандай окуна, Кызбартыны бл беш да Тау Эли шаршаланынан, сөздө болды деп, ханар берип, адамга жибергенди, ол жыйылды да, ажалын учурунда залдына, төрт жүз аскердиндн дивизия курарга белгиленгенди. Аны

Жаланда бир оюмга тошоноди ол зулмуу (патчахлыкны) башы кесип-мей, халкына насып келтиргенди. Алай бул эки конеринде биринде 1915 жылда ол «Торлеуни жокду...» деген назмуусун жазганды:
Торлеуни жокду. Кырат эте замансыз, Койдориде жюрек жараларым, Ирки кыялга кырайма амалсыз, Болмайын жаргы халкыма мадарым.

Айхак да, поэте, халкыларны жарсылулары юсюндө айта, аны болумун көрүп, жанлары ота кое турганда, ол жашаууну тозотирге жол излейди. Алай ол умутдан тынолгон чаклары да болды:
Аны көрө, туюгинди жылай, улуп, Жол талпамды бек кыйынлай дунинда. Бараты биз, ичер суубуз куюру, Жайыт ылоп кыялырга да улуп.

Болсада Кязим хажини жамуатны тээмомокте чакырган назмулары да барды:
Боранга урала, кырапа жуаппа, Таула барына да чыдап туралпа, Кыйынлы халктым, сен да алай чыда Барына да, кыйынлык көп дунинда!

«Тээмик» деген, 1915 жылда жазып-жан назмуу да аладанды:
Кыйынлык кылаубаладан кыалганды, Аман жок, ол бек терен орналганды, Тээмик, жашуу – керти, жан жалганды, Жашуу жою адамыга аталганды.

Мечиланы Кязимни чыгармачылыгынын тинтен илмуу – философия имулары аны айтканды. КИМ-ни халк жазычууу Төлпөланы Алим бек ангылтыгында былай жазды: «Дуния урушуну башланганын Кязим бек тынгысыз этген эди... деп эсгере эди (тергепчечик) Кочмезланы Алий... Мен жете келген жашчы эдим да, аны гурбежисине терктер барычум. «Бу уруш бою уруш тойлолду, дунинны кыатыштырган кыйынлык болуукду» – дей эди Кязим...»

Малкыр шапыр, акылман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

ристе аслам келген жерде талландырылды, юптеге, Гара суулары езвенеде, жангы кареле ишелди, маңыны сапыра жерде да кыралганды. Болсада конокялык асландарда кызарга онг бериде, Бикте билдиргенери, былай «Прильбегени» турист кластерде 400 мингден аслам адам сопоругу белгиледи, аланы арасында уа тыш кыралында да килдере, Жайда уа мында 167 турист кюлпа болганды, ол санда 62 тыш кыралды. Анатолий ТИМЮРОВ.

Белгилеу

Билдиргенбизча, баш кон Кёндөлэн эли 4-чо номерди школунда битедуния космонавтыканы айнууна кыйын салган алим, Ленин атлы сауаны лауреаты Энейланы Магометни жашы Тимур тууганын 95 жыл толганына жоралганан жыйылду этгенди. Илмучуны аты эзде турурча, аны ёсөп келген төлөпо нуутма этерге сойлене ол музейни директору Энейланы Лидия бля академикни атын жюротгон школну директору Атырзаланы Мухтар болганды. Ол кон алыны чакырылулары бля конакырга келгенде араларында уа алимле, поэте, Черек районну администрациясыны келечилери эм Энейланы тукумуну келечилери бар эдиле.

Эней улуну аты бля стипендия тохташдырырга кереклисин айткандыла

Жыйылынуу ача, Энейланы Лидия ала бу конине чырда башталюро кулар мураты болганлары туура этгенди. - Биз Тимур Магометинин 95-жыллык юбилейни ахырысы бля да энчи этюрюрге деп турганбыз. Элни атында алгышгысык да жиберип, куланчы ингир да кызгарга деп. Алай, муратыкы толмады, ол бу конине дери эки ыйкы жетишмей кызганды. Бушулу ханарны да бек чек этштенбиз. Тукьумдан Москвада жашаган жашла окуна жеталмагандыла асырагычыны, - дегенди ол.

Анан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

ала бля бир эден болганы бля ехтемленингин билдиргенди. Назмуучула Гуртуланы Салихи бля Бегитланы Абдуллахны сөйлөри да жыйылганда ырызлык талхандыла. Биринчи кыралда Эней улуну аушаныны бля кыйкы сөз жазган эм азын атын Проний шахарын оралдырангы бзынде атарга кереклисин айткан Рамазан Кадырова тобушуну кыатышан жамуатны атында испас кыатыгы жибериге деген оюму айтканды. Жыйылгыналары барысы да ол сөзлөге ырызлыкыланы билдиргенди эм ол жумушу кысык заманга жазганда эткендерге деп тохташдырдыла. Бегитланы Абдулач а Тимурчаны атларыдыла миллетени, адамданы да бирждиргенде деп чертгенди. «Ол жаланда малкыр халкыны уланы угбай, саулай Аланы адамды. Аны сөбөлпи ехтемлениубоз чексизди» - дегенди ол.

Анан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

тураган кыздарда, аны аты жашагырыкды. Есюп келген жашагырга бля кызгазга юлго болурга керекди айткылык алимбиз, - дегенди Атымырза улуп.

Ала бля бир эден болганы бля ехтемленингин билдиргенди. Назмуучула Гуртуланы Салихи бля Бегитланы Абдуллахны сөйлөри да жыйылганда ырызлык талхандыла. Биринчи кыралда Эней улуну аушаныны бля кыйкы сөз жазган эм азын атын Проний шахарын оралдырангы бзынде атарга кереклисин айткан Рамазан Кадырова тобушуну кыатышан жамуатны атында испас кыатыгы жибериге деген оюму айтканды. Жыйылгыналары барысы да ол сөзлөге ырызлыкыланы билдиргенди эм ол жумушу кысык заманга жазганда эткендерге деп тохташдырдыла. Бегитланы Абдулач а Тимурчаны атларыдыла миллетени, адамданы да бирждиргенде деп чертгенди. «Ол жаланда малкыр халкыны уланы угбай, саулай Аланы адамды. Аны сөбөлпи ехтемлениубоз чексизди» - дегенди ол.

Анан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Алан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Ала бля бир эден болганы бля ехтемленингин билдиргенди. Назмуучула Гуртуланы Салихи бля Бегитланы Абдуллахны сөйлөри да жыйылганда ырызлык талхандыла. Биринчи кыралда Эней улуну аушаныны бля кыйкы сөз жазган эм азын атын Проний шахарын оралдырангы бзынде атарга кереклисин айткан Рамазан Кадырова тобушуну кыатышан жамуатны атында испас кыатыгы жибериге деген оюму айтканды. Жыйылгыналары барысы да ол сөзлөге ырызлыкыланы билдиргенди эм ол жумушу кысык заманга жазганда эткендерге деп тохташдырдыла. Бегитланы Абдулач а Тимурчаны атларыдыла миллетени, адамданы да бирждиргенде деп чертгенди. «Ол жаланда малкыр халкыны уланы угбай, саулай Аланы адамды. Аны сөбөлпи ехтемлениубоз чексизди» - дегенди ол.

Алан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Алан сора ол бир кызынуу жыл алгач Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Ала бля бир эден болганы бля ехтемленингин билдиргенди. Назмуучула Гуртуланы Салихи бля Бегитланы Абдуллахны сөйлөри да жыйылганда ырызлык талхандыла. Биринчи кыралда Эней улуну аушаныны бля кыйкы сөз жазган эм азын атын Проний шахарын оралдырангы бзынде атарга кереклисин айткан Рамазан Кадырова тобушуну кыатышан жамуатны атында испас кыатыгы жибериге деген оюму айтканды. Жыйылгыналары барысы да ол сөзлөге ырызлыкыланы билдиргенди эм ол жумушу кысык заманга жазганда эткендерге деп тохташдырдыла. Бегитланы Абдулач а Тимурчаны атларыдыла миллетени, адамданы да бирждиргенде деп чертгенди. «Ол жаланда малкыр халкыны уланы угбай, саулай Аланы адамды. Аны сөбөлпи ехтемлениубоз чексизди» - дегенди ол.

ДАТА Алгынн кезизулөдөча, туристлени журекклери Элбрусха тартады

Элбрусту тийреси 19 өмөрдө окуна расейилдени, тыш кыралыларында да солурга сойгөн жөери болганды. Аланы бери Европаны бек бийик тау тартады.

Алай туризм а озган өмөрно 30-чу жылларында айнын болганды. 50-чы жылда кыралны оючулары мында битурөсий дараккалы солу жок курарга келишедиле. Ма андан бери Элбрусту тийресинде туристообъект ишленди. Канат жола тартылгычылары бля уа тулагыла спорту, альпинизм сойгөнелени тышкы амалда куралгандыла.

Алай андан бери көп жылда озгандыла. Бу кезиде уа Совет Союз да чачылганды, экономика кыйлыкысы хатазында Минги тауга келгенелени саны азайганды. Терроризм жаны бля кюркоруу хатазы да жеткенди туристге. Ол кезиде бери туристге жок ахырда жабылганды. Алай битөү бу чырмаула бошалгандыла, жашдан-жашты бери кыралны битөү жөерленинде, тышында да адамла жангандан сойюп көпелде.

Көп заманы иштенген «Элбрус», «Ит-чөл», «Чегет», «Вольфрам», «Терс-Кюп» дегеня конакы оле бля бирге уа жангы объекте куралгандыла. Алай бля Европаны бек бийик тауны тийресинде солурга келгенелени аманда, шьдөгө ол измелге келишген жөери куралгандыла. Ауушаны тамашалыклары, деменигиллери, табигыбаты аринулугу, гара суула, чулула, чөрөп. Бизини бир жөер көргөн адамы Элбрусту тийреси кыйлык турлугу көлөди. Шьдө да, алгын жыл-

ладача, альпинистени саны өскөндү турды. Элбрусту тийреси тейпесине ергелгенден сора уа Кавказ таулары башка бийикликтери чыгарга да олгары барды. Сөз ючюн, Дых тауны бийикти да беш миң метрден асламда (5200 метр), Ушба, Тонгуз-Орун-Ардар-Суу башы, Шельда, Улуу Кыар, Кипар, Ирик чат таула да, ала да төрт миң метрден бийиктеди, альпинистени сөйрлерин кызгарганыла турдыла.

Инфраструктура айныгына бля солугу туроплерин көбөйтөргөн ол болганды. Сөзгө буюлгондукта мында параламда уерга, таулаа аяк машинада южюрге да болуукду. Солу жерде куралган көлөде чабак туртарга амал барды. Туристе аслам келген жерде талландырылды, юптеге, Гара суулары езвенеде, жангы кареле ишелди, маңыны сапыра жерде да кыралганды.

Энейланы Магометни жашы Тимур дунинден кеткенине адамларыбыз айтып айтмазча жарыпканды. Биз бу конде эки алимбизни ата-бача тамылары, жашуу жолу, ата журту млмуаты салган кыйынны эмсизге тошоорбиз. Жамуат да басма органлада, Интернетде жюрек инжилууларин жашырмай жазгандай турды.

Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

ГУРТУЛАНЫ САЛИХ АТЫНА ТИЙИШЛИ ЖАШ

Энейланы Тимирге «...Жук жашауун аылды Тимир», - деген Канат алий чакырганы, эскичили, Бир эрини ата келеди эрттен. Ерелинги буюкдурт башлады тик. Ол ханары жайган быки тилтала, Окъ тийгенча, болуп кызалды бир порло:

Сосурук эди төө тащдан тугуған, Эней – дум тауруну Тейгисинди. Ишекки жок бюгон Эней улуга Тимир деп атагынын так эсине. Энейни анасы Адродиталды, Евгения уа – анасы Тимирин. Бюгон Эней жомакта айтылды, Тимирин уа жомак болду эттеги. Көкге кызарса, Тимиркызак кеси Жаш – атасына көрүргө юрөшө, Ачылгамай кыюйд көнө өткөн Искыты көкчө тауын киште. Билмин Румдан чакырганы негиз, Илуу журту талгычына Тимир ача. Ол тукуму тамгычына да биресине Чыгарды гыаршала жонук чаканда. Алайды да, Көк Жерге разы киби, Разы бола таууну билмине, Рулуу Эней, Тимирин бяркөн кийип, Жумуш этеди халкыны бирлигене. Оразыла тарлада, талкырыкыда, Чулла – ныхытлы кыай ыранлада. Тимир – алтын айтууну азыктада. Атагы аты уа – саулай кыралда. Кичи кышкен не кыбдынын жазны Чыраймай, ол жанысыга жан салды.

Эней улуну юсюндө китал жазган алимбиз Кочмезланы Раухта аны юсюндө фильм жарашдыргалары ючюн илпаст этгенди. Ол фильм залда орналышкан экранда да көргозтолгенди. Тимур Магометини иш бля байламал кызарлада жакы адаманда болган эди. Анга биз кеосибиз да шгабат болганбыз алим елген юнлөрдө. Рангы бля Ахузатны башламчылыклары бля жарашдырылган китала бля фильм болмаза, аны юсюндө биз арталыман Кязим Биринчи дуния уруш барган кезиде жазган назмуларында патчах зулмууга, ички адамга – малчыга сабынчыга керек болмаган кыялы урушка чакыра соелоди. Ол аны халкына жанга кыйынлык болуп келгенин жюрек инжилуу, улуп кыягырдуу бля белгиледи. Ез халкыны кыягырсын көрсуу – аны Мечиланы Кязима, улуп адамдарнын энчи кыйлык мухерледи.

Афродиталды Евгения эди, Жыйырма бирини өмрге келип, Бюгон бизге алдамчылык этеди – Милетине жонуп буюра кенгин. Бюгон дууга улуу Көндөлөн, Буулу келип кызалган кибиз кезисуоз. Чөгетте айлансада да конюлле, Алай бир жарымса эдиле, сэвсуоз. Отка, сулга баш урады жан бар. Кон тикте: «Эозөлме!» - деди жарыда. Тимир элиме болуп кызалган жаңдар. Халкыны эси аны – жаткан жери.

ТЮБЕШИУУ

«Муратым Олимпиадага сайланырга эди да, бюгюнлюкде анга жеткенме»

Баш кюннө ингиринде Нальчикде аркин тутушудан дунияны чемпиона...

люкде биз хасанчыны жашны майдалана угбай, келер жыл бардырылыкча Оюлуга кыатышыр онгу болганына кыуанчмыз.

реунуу амангазын. Ма бу ёсок келген жашчылыкта да алапат олгосе. Келер жылга суу жетип, сени Олимпиада...

Биз бла сёз Исмайлыны кесине берилгенди. «Бир-бирле Кызастанга да келгендиге. Алай мында да кепле...

айтырып, миллетибге келер жыл ётерик Олимпиада оюнланы ашыгып сакларча...

Биринчи сёз а аксакал Бауырзаланы Бахауга берилгенди. Ол Исмайлына жашарлыкты кеп болууларча...

Дагыда гёждөн жетиш жетишине кыуанчп, анга аслам сёзлени айтырды келгенден бири фахмулу постериндеги бири Гуртуланы Салик болгондиги.

Бюгөн сен миллетинге кыуанчп да, ёктемленди да онг бергенсе да, бек суу бол. Сөрмөшөригин барысында да ёлбозно турдуу мурынтга жетер ючюн кочононо бла кы...

айтырып, миллетибге келер жыл ётерик Олимпиада оюнланы ашыгып сакларча...

Биринчи сёз а аксакал Бауырзаланы Бахауга берилгенди. Ол Исмайлына жашарлыкты кеп болууларча...

Дагыда гёждөн жетиш жетишине кыуанчп, анга аслам сёзлени айтырды келгенден бири фахмулу постериндеги бири Гуртуланы Салик болгондиги.

Бюгөн сен миллетинге кыуанчп да, ёктемленди да онг бергенсе да, бек суу бол. Сөрмөшөригин барысында да ёлбозно турдуу мурынтга жетер ючюн кочононо бла кы...

Театр

Кьоншу республикадан артистле — бизни сахнада

Белгилосе, 2019 жыл Россие Театрны жылчыка белгиленди. Бите...

деген спектакльни Музыкалы театры сахнасында көргөзторюкюдө. Театрны директору эм художество...

ФИНАНСЛА

Сбербанк ипотеканы биринчи телёуюн азайтханды

«Онлайн плюс» вкладчы деп програмmani бардырып башлаганды. Аны хайры бл аслам...

«Онлайн плюс» вкладчы деп програмmani бардырып башлаганды. Аны хайры бл аслам...

15 процентден 10 процентке тоюорюгенди. Бу амалны иш хакыларын банкны карточкасына алганла хайры...

Кыбарты-Малкьар Республиканы Маданият министрствосуну, «КыМР-Медиа» ГКУ-ну, КыМР-ни Журналистери союзуну, КыМР-ни Жазычуларыны союзуну, «Кыбарты-Малкьар» ВТК-ны, «Кабардино-Балкарская правда», «Адыг псалъа», «Заман», «Горинка», «Советская молодежь» газеттени, «Литературная Кабардино-Балкария», «Сычмак», «Минги-Тар», «Солмышко», «Нур», «Нор» журналлары редакцияларыны коллективтери, «Нальчик-ОРТК-да», «Кыбарты-Малкьар» ВТРК ГТРК-да, «КБР-инфо» информация агентствода, «Эльбурс» издательствода, «Тетраграф» ООД-да ишленгене МОНТАИЛАННЫ Мустафаны кызы Свелтанга баш иеси ШАУАЛАННЫ Азнуру жашы Магомед-Герий дунисын алышканы бла байлалмы улуу буузу этип, кыайгы сёз бердиле.

27 сентябрь - Юйретпучюно кино

«Сабий сад не жаны бла да гитчелени тыз ёсдюрюу арагга айланырга тийишиди»

Арт кезиуде билим берюуде торленуле бола, жаныгылыкта кийиридиле. Мектепте дерис окулугууга да энчи эс бурлады. Бобугентин «Чынарчык» сабий садны башчысы Асанланы Тонзла да жашчылыгына бла кызыкчылыны айнытырга аслам заманыны олшоюн кышуп келеди. Биз профессионал байрамны алпанда аны бла ишини июсонден ууш эгтенбиз.

Танайна Дугуева, Бабугентде, биз билгенден, садикте экидиле. Сабийлени алада жерле бла жалчытып не халды? «Чынарчык»да» 20 жылга жуууну ишлемиз. А кезиу бла тенгешдирил айтханда, жыл сайын берил жюрюнгөчкени саны кеп бола барды. Он бек ичиди, алай сабийлени барысын да керекчисиз, тийишисиз, жаткан юз кийимлери тешген, ойнаган дегенча жерле бла эркин жалчытып, сындырдырга керек болады.

не деро болуксуз? «Алай жуушуп биз дагыды келер алында да бардырып. Он сабийле кыайсы теманы иги, кыайсыны а кыарысуурак билгенлери аныларга он бергенден сорз да, мындан арысында билим берюу, юйретпуче процессе неге бюгон эс бурчуга тийишлигибизни баамлайды. Бизни ишшибзде да алайды, баланы гитчеленигинден кылай тамырландырсанг, юйретснг, улукрак бола баргынында тегеректе, жашауга кез кыараны анга керо байкылананды.

Буюн заманыны харегетин жыйып, андан да кыаргыбыз. Муден да ала кепле юйретиле. «Ата-анала бла байлалмыны уа кылай кырайсы?» «РД-ни «Билим берюунө июсонден» деген законунда окуна ата-ана сабийни биринчи педагогларыдыла деп айтылды. Аны себепти ала бла байлалмыны кыаруу ишшибиз да энчи жери аланды. Ата-ана баласын сени кыулуга келтирип, ушанын береди, аш-суундан башлап, жуер, билим кылыкчы жаны бла да тыгылы айнарды, кыаралыгыны ийнарды. Ёлсонда кесери да баланы юйретүүден узакка кыалмарызын изил, кою ушуну ала мында неге тошонгөнтенин билдиребиз, бюгонлюкде сабийни бошлап, кенчинс кылай да деп кыарга жарамгаланы эсгертеби.

Сабийге татыуу аш берип, эркин ойножанды сорз да, баш бурчубуз — ала ны тенгериин арысында кесерин жарашдырырга, оюмларын ачыкчыларга, ёсөктелгенин билдиребиз, бюгонлюкде адамма деген сезим бла жашарга, тегерек-баш, дуния бла шагьырейлендирге, тил байлыкка куйултурдо. Андан сорз да, аланы салууларын сакларга, психология ачыкликлери эсе алып айнытырга тийишлиди.

Биз бир ненча жылдан берип «О! рождени до школы» деген программага керо ишлейбиз. Тюрлю-тюрлю проекте бла да корешебиз. Ол а бир энчи темага керо жазырып ишшизни азгадан ачыктай баргыра себеплик.

Сабийге татыуу аш берип, эркин ойножанды сорз да, баш бурчубуз — ала ны тенгериин арысында кесерин жарашдырырга, оюмларын ачыкчыларга, ёсөктелгенин билдиребиз, бюгонлюкде адамма деген сезим бла жашарга, тегерек-баш, дуния бла шагьырейлендирге, тил байлыкка куйултурдо. Андан сорз да, аланы салууларын сакларга, психология ачыкликлери эсе алып айнытырга тийишлиди.

Бусгагытагы садийни айнууну неге кересе? «Кыайсы бириси да ишленген жеримизде тыч олтуруп турмай, тегеректе торленулеге керо алга баргыра керекбиз. Мен оюм эткенден, сад сабийни не жаны бла да тыгылы айныткан ара болугура борчлуду. Аны салуугун коючор, ол тийиши билрм алыр ючюн кыайгырып кыла, кыошак жерде аманлап, мадарланы да хайрыларны керекди.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

«Аш-суу бла болуугууга а кыайгыды? «Аны июсонден айткан заманда сабийлени саулыкка ашыгып ашларны керо болады дегенде, биз да ала улуу келюу тоююкюз, энчи эс бурбасыз. Сёз ючюн, орусча айткыс, болуу жеткен ашдан гитчеле тегерек арылда, эспери, кеслери да кыарысууракка боладыла. Аны себепли ийныкчылында, жеткен санына кыайгы ишшиле, оюмду жуужу, жуумуртка, эт, чабак деген продуктке кеп этилме бериледи. Аланы уа заковыгузу Туменаны Рита хар заманда да тыгылы этпей, кенештерин мажарды.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Айтханымча, стандартлагга тийишлиликке бардырабыз юйретпучюно. Ала жашчылыгына бла кызыкчылыны жыл салынарча керо энчиликке эсе алынып кыралгандыла. Аны себепли гитчелене англышашынуулуду.

Сабийни саны-чары кыл санына керо бир кочоно жал бир витамин, калорий, микроэлемент алырга керек болады. Бытыр «Балгылы аны тилим» деген темага музыкадан окуткан Гройланы Салихат дерс берип, алай жерин алганды. Устазылары барысы да сабий нени суйгенин, кылай сөлөшюрге керек болганын ута биледи.

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

Сабийни саны-чары кыл санына керо бир кочоно жал бир витамин, калорий, микроэлемент алырга керек болады. Бытыр «Балгылы аны тилим» деген темага музыкадан окуткан Гройланы Салихат дерс берип, алай жерин алганды. Устазылары барысы да сабий нени суйгенин, кылай сөлөшюрге керек болганын ута биледи.

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

«Шолга барыр жылларинде садиклеге юйретилгенде диагностика атылат. Бу себерида артегил ишленген профессионал кыарында аны июсонден дегенде жерге кыарысуу

АКЦИЯ Спорт майданлагга дайым кыошулады

Чекленген жуууларлыгы болган «Спортмастер» общество дайым жандаурудук ишле этгендей турды. Алай бла бу конюлде да Нальчик шахар округда жер-жерли самоуправленген советни себеплик бла «Поклоение «Спортмастер» проекте тийишлиликке ёсөл келген телюле, башкала да кыарыулу, саулыкка болууча общество спорт анынуу оборудованиды кыайгы компекте бергенди.

туруралырга эти амалды. Биринчи алай спорт майдан озган баш кюн Сабий чыгармачылыгыны «Кюнлю шахар» академиясынын арбазында ачылганды.

Опасгаг акканы ала орнатылгыларын, абданла, гитчеле да анда жарату этип башлагандыла. Кыялган терт майдан да шахар администрацияны онуоу бла сентябрьде октябрьде «Арбаланы талландары» деген программага кирген ёп фатарлы юйлеин арбаларында орнатылгыдыла, деп билдиргенди Нальчик шахар округну жер-жерли самоуправленген советни депутаты Азамат Юсов.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЪСТВОСУ

Information block containing contact details for the editorial office and printing house, including phone numbers and addresses.

Information block containing details about the printing process, subscription rates, and contact information for the printing house.